Narodowy Program Ochrony Antybiotyków

AKTUALNOŚCI NARODOWEGO PROGRAMU OCHRONY ANTYBIOTYKÓW

Numer 4/2013

EUROPEJSKI DZIEŃ WIEDZY O ANTYBIOTYKACH

Opracowanie:

Beata Mazińska, Anna Olczak-Pieńkowska
Zakład Epidemiologii i Mikrobiologii Klinicznej, Narodowy Instytut Leków, Warszawa

Oporność patogenów bakteryjnych na antybiotyki jest jednym z największych problemów współczesnej medycyny i zdrowia publicznego państw Wspólnoty Europejskiej i całego świata. Organizacje odpowiedzialne za zdrowie publiczne apelują o podjęcie natychmiastowych działań mających przeciwdziałać temu zjawisku [1,2].

Ograniczenia terapeutyczne zakażeń bakteryjnych stanowią realne zagrożenie nie tylko dla pacjentów zamkniętej opieki zdrowotnej, która w powszechnej opinii łatwiej kojarzyć się może z problemem selekcji opornych szczepów bakteryjnych, ale coraz częściej także dla pacjentów podstawowej opieki zdrowotnej. Problem pojawiania się i szerzenia zjawiska

Wystawa Powiat prudnicki; Przychodnia Optima 13.11.13 r. – 23.11.2013 r.

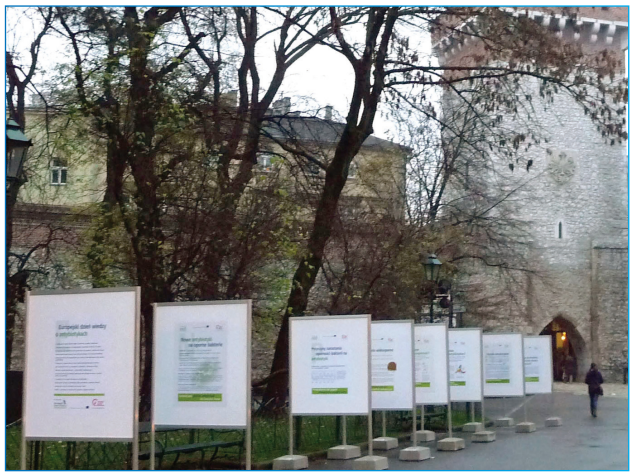

Wystawa Planty, Kraków 12-22.11.2013 r.

antybiotykooporności drobnoustrojów ma związek z niewłaściwym i nadmiernym stosowaniem antybiotyków. Towarzyszy temu brak świadomości społeczeństwa i profesjonalistów na temat rozmiaru problemu i zagrożenia związanego ze zjawiskiem antybiotykooporności.

Jest to obszar, który zgodnie z rekomendacjami Komisji Europejskiej należy objąć szerokimi działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi.

Powyższy cel realizowany jest przez Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach (EAAD, ang. *European Antibiotic Awareness Day*), który został ustanowiony w 2008 roku przez Komisję Europejską. Dzień obchodzony jest corocznie 18 listopada w całej Europie i ma na celu zwrócenie uwagi na problem wzrostu antybiotykooporności drobnoustrojów przy jednoczesnym braku nowych antybiotyków [3]. EAAD stanowi unikatową platformę pozwalającą na rozpowszechnianie w całej Europie aktualnych informacji na temat problemu antybiotykooporności drobnoustrojów.

Obecnie, w szóstym roku kampanii, do podejmowanych działań przyłącza się coraz więcej państw z całego świata.

Polska od pierwszego roku realizacji EAAD w aktywny sposób uczestniczy w tej inicjatywie, przez coroczną realizację ogólnokrajowej kampanii informacyjnej w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia pn. "Narodowy Program Ochrony Antybiotyków" (NPOA).

Stosowane w kampanii EAAD materiały informacyjne opracowywane są według wytycznych Europejskiego Centrum Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC, ang. *European Centre for Disease Prevention and Control*). W Polsce zespół ekspertów NPOA corocznie aktualizuje i dostosowuje wykorzystywane materiały do potrzeb i warunków krajowych. Strategia działań zmierzających do kontroli zjawiska antybiotykooporności wymaga zaangażowania wszystkich sektorów regulujących stosowanie antybiotyków, a inicjatywy edukacyjne muszą oddziaływać zarówno na ogół społeczeństwa jak również na środowisko profesjonalistów medycznych. Dlatego też, w Polsce kampania kierowana jest corocznie do dwóch grup odbiorców: ogółu społeczeństwa oraz specjalistów medycznych, w tym lekarzy POZ i lekarzy praktykujących w szpitalach.

W ramach EAAD w Polsce realizowane są zadania o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim.

Wystawa , Lubuski tydzień wiedzy o antybiotykach,
Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego 5-12.12.2013 r.

Wystawa Powiat namysłowski; Starostwo Powiatowe
21.10.13 r. - 08.11.2013 r.

W materiałach informacyjnych kampanii Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach 2013 kierowanych do lekarzy opracowano zestaw problemów, które należy rozważyć przed podjęciem racjonalnej antybiotykoterapii, tj.

- Czy przed włączeniem antybiotykoterapii pobrano odpowiedni materiał na posiew?
- Jaki jest właściwy antybiotyk?
- Czy antybiotyk zastosowany w terapii empirycznej wybrałeś/aś zgodnie z danymi na temat lekooporności w twoim szpitalu?
- Jaki jest właściwy czas i dawka antybiotyku podawana do leczenia tego typu zakażenia u konkretnego pacjenta?
- Czy wynik posiewu i antybiogram wskazują na potrzebę zmiany podawanego antybiotyku?
- Czy w razie niepowodzenia leczenia skontaktowałeś/aś się ze specjalistą ds. antybiotykoterapii?

Materiał edukacyjny dla profesjonalistów medycznych zawiera również podstawowe fakty dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie antybiotykooporności z odniesieniem ich do praktycznych aspektów pracy lekarzy.

Tegoroczne hasło kampanii „Żeby nie było za późno", zastosowane w materiałach informacyjnych dla społeczeństwa ma zwrócić uwagę na zagrożenie utratą skuteczności antybiotyków w efekcie nieracjonalnego ich stosowania.

W materiałach informacyjnych skierowanych do ogółu społeczeństwa zawarte zostały informacje, iż antybiotyki nie są skuteczne w walce z wirusami z uwagi na okoliczności, że:

- Antybiotyki działają tylko na bakterie.
- Antybiotyki nie leczą chorób wirusowych: grypy, przeziębienia, ostrych zapaleń gardła i oskrzeli o etiologii wirusowej.

✓ Przedstawiono podstawowe zasady postępowania dotyczące antybiotykoterapii, tj.:

- przyjmuj tylko antybiotyki przepisane przez lekarza – zaufaj jego wiedzy
- stosuj się do zaleceń lekarza – nie przerywaj zaleconej terapii, nawet jeśli poczujesz się lepiej
- stosuj podstawowe zasady higieny, aby zatrzymać rozprzestrzenianie się bakterii

Czarny scenariusz, który może nastąpić w efekcie ignorowania powyższych zaleceń, sformułowany został w poniższych uwagach dla społeczeństwa:

- Antybiotyki mogą przestać działać!
- Jeżeli łamiesz powyższe zasady rośnie ryzyko, że antybiotyk nie zadziała wtedy gdy naprawdę będzie Ci potrzebny!
- Nadużywanie i niewłaściwe stosowanie antybiotyków powoduje narastanie oporności bakterii na antybiotyki!
- Bakterie mogą wygrać wyścig z antybiotykami i wtedy antybiotyki przestaną być skuteczne w leczeniu zakażeń bakteryjnych wobec bakterii!
- Utrzymanie skuteczności antybiotyków to odpowiedzialność każdego z nas!

Materiały informacyjne kampanii zamieszczano na stronie NPOA www.antybiotyki.edu.pl w specjalnie rozbudowanej zakładce tematycznej jak również rozpowszechniano we współpracy z Państwową Inspekcją Sanitarną oraz jednostkami samorządu terytorialnego.

W roku 2013 w ramach obchodów w Polsce Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach prowadzono aktywne działania informacyjne w niżej przedstawionych formach:

MATERIAŁY EDUKACYJNE
PLAKATY, ULOTKI, WYSTAWA EDUKACYJNA
– plakaty, ulotki dla społeczeństwa – przekazywane do placówek POZ, szpitali, wojewódzkich stacji sanitarno-epidemiologicznych, urzędów miast, urzędów marszałkowskich, placówek oświatowych w tym szkół, przedszkoli, domów kultury itp. – plakaty, ulotki dla lekarzy – przekazywane do placówek POZ i szpitali – wystawa edukacyjna (16 plakatów) – eksponowana min. przy Bramie Floriańskiej w Krakowie, na Placu Bankowym w Warszawie, jak również w urzędach miast, szpitalach, placówkach POZ, szkołach i domach kultury.
PAKIET MATERIAŁÓW EDUKACYJNYCH DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
– pakiet materiałów edukacyjnych do przeprowadzenia lekcji biologii w szkołach ponadgimnazjalnych opracowano zgodnie z podstawą programową nauczania biologii w szkołach ponadgimnazjalnych. Pakiet obejmuje prezentację multimedialną, scenariusz lekcji dla nauczyciela oraz karty pracy uczniów. Materiał został umieszczony na stronie internetowej programu jak również na podstawie deklaracji przeprowadzenia lekcji otrzymywanych ze szkół, przesyłany był do zainteresowanych szkół na terenie całego kraju.
MEDIA
TELEWIZJA
– emisja 10 i 30 sekundowych spotów kampanii Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach w dniu 18 listopada na antenach TVP 1 oraz w wybranych Oddziałach Telewizji Regionalnej. – wywiady z ekspertami NPOA w programach informacyjnych
RADIO
– audycje tematyczne, informacje w radiowych serwisach informacyjnych min. TOK FM, 1 Program Polskiego Radia, 4 Program Polskiego Radia, Polskie Radio 24
PRASA
– publikacje i wywiady w prasie codziennej, tygodnikach, miesięcznikach min. *Rzeczpospolita, Gazeta Prawna, Twój Styl, Gazeta Kuracjusza* – publikacje i wywiady w czasopismach branżowych min. *Aptekarz Polski, Rynek Zdrowia*
INTERNET
Informacje na temat EAAD umieszczano na stronach internetowych: – urzędów miast, urzędów marszałkowskich, wojewódzkich stacji sanitarno-epidemiologicznych, towarzystw naukowych – w portalach prasowych medycznych i społecznych – Facebook (od 2011)

W dniach 18-19.11.2013 r. na ekranach stacji metra w Warszawie emitowany był 10 sekundowy spot kampanii.

W ramach realizacji kampanii nawiązano współpracę z Zarządami Zakładów Autobusowych na terenie całego kraju, za zgodą których w komunikacji miejskiej eksponowane były plakaty lub spoty kampanii min. w Gdyni, Gorzowie Wielkopolskim, Katowicach, Krakowie, Suwałkach, Wrocławiu, Zamościu, Zielonej Górze.

Jak co roku niezmiernie ważnym elementem działań kampanii były organizowane na terenie całego kraju konferencje naukowe, w których uczestniczyli specjaliści z wielu dziedzin medycyny.

KONFERENCJE NAUKOWE
KONFERENCJE NAUKOWE OGÓLNOPOLSKIE
– XVII Sympozjum Naukowe „Postępy w Medycynie Zakażeń", Sesje w ramach programu zdrowotnego pn."Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2011-2015", Warszawa 06-07.12.2013 r.: Sesja I „Zakażenia szpitalne" Sesja III „Oporność na antybiotyki w szpitalnej praktyce klinicznej"
KONFERENCJE NAUKOWE REGIONALNE
– VI Sympozjum "Racjonalna antybiotykoterapia w dobie narastającej lekooporności", Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 16.11.2013 r. – Forum Ekspertów pt. „Chrońmy antybiotyki", Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich, Wrocław 21.11.2013 r. – Sympozjum z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach, Polskie Towarzystwo Mikrobiologów Oddział w Bydgoszczy, Bydgoszcz 02.12.2013 r. – Sympozjum z okazji Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach, Polskie Towarzystwo Mikrobiologów Oddział w Krakowie, Kraków 14.12.2013 r.

Od listopada 2011 roku Narodowy Program Ochrony Antybiotyków korzysta również z mediów społecznościowych jako narzędzia do przekazywania informacji na temat zasad postępowania dotyczących antybiotykoterapii jak również propagowania działań kampanii. Program prowadzi oficjalny profil na Facebooku. W grudniu 2013 roku program NPOA miał 454 fanów. Zainteresowanie profilem Programu na facebooku wyrażały przede wszystkim kobiety (71%) i osoby w przedziale wiekowym 25-34 lata (50%).

Na profilu programu umieszczano tegoroczne materiały informacyjne kampanii jak również przekazywano fotorelacje z wystaw edukacyjnych i konferencji.

Ryc. 1. Strona Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków na profilu facebook

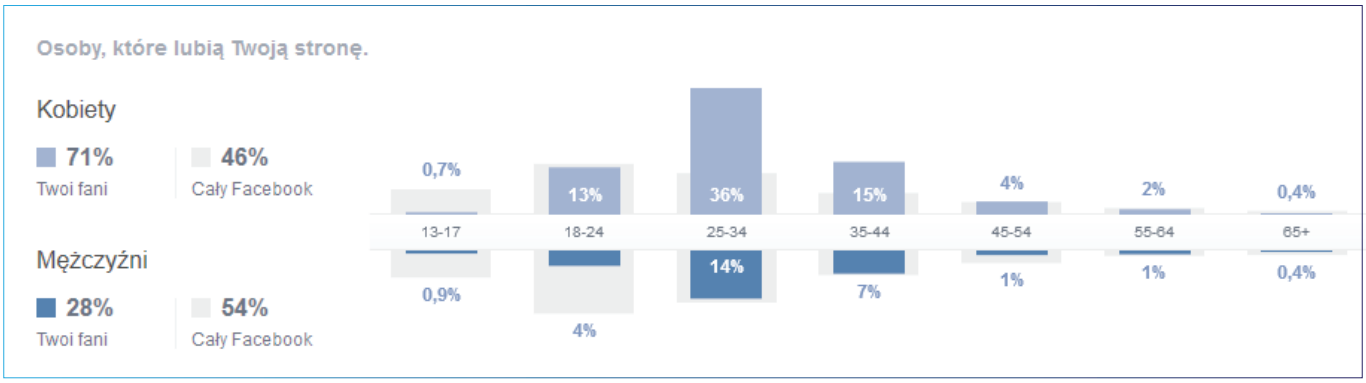

Ryc.2. Wykres osób lubiących stronę NPOA na facebooku .

Kampania EAAD w Polsce organizowana była we współpracy z przedstawicielami regionalnymi Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków, wojewódzkimi stacjami sanitarno-epidemiologicznymi, urzędami miast, urzędami marszałkowskimi, miastami członkowskimi Stowarzyszenia Zdrowych Miast Polskich oraz Oddziałami Regionalnymi Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów w Bydgoszczy oraz w Krakowie.

Organizatorzy kampanii „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach" w 2013 roku składają podziękowania wszystkim uczestnikom kampanii, którzy poprzez udział w tegorocznych działaniach przyczynili się do propagowania wiedzy na temat racjonalnej antybiotykoterapii.

PIŚMIENNICTWO

1. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Plan działań na rzecz zwalczania rosnącego zagrożenia związanego z opornością na środki przeciwdrobnoustrojowe". Bruksela 15.11.2011

2. Konkluzja Rady Unii Europejskiej z dnia 22 czerwca 2012 roku. Skutki oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe dla sektora medycznego i weterynaryjnego – perspektywa „Jedno zdrowie" (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 2012/C 211/02)

3. European Antibiotic Awareness Day http://ecdc.europa.eu/en/eaad/Pages/Home.aspx

Biuletyn sfinansowany ze środków będących
w dyspozycji Ministra Zdrowia w ramach programu zdrowotnego pn.:
Narodowy Program Ochrony Antybiotyków na lata 2011-2015

Ministerstwo Zdrowia

Narodowy Program Ochrony Antybiotyków